

*Др Ивана Ракић, истраживач сарадник
Института за ујоредно право, Београд*

ЗАШТИТА МЕДИЈСКОГ ПЛУРАЛИЗМА У СРБИЈИ ПРЕМА НОВИМ ЗАКОНСКИМ РЕШЕЊИМА¹

Сажетак: У раду се даје краћак преглед одредаба Закона о јавном информисању и медијима и Закона о електронским медијима, којима се реулишу заштитна медијског плурализма и спровођење медијских конценурација. Аутор указује на то да се овим правилима налашава значај медијског плурализма и обезбеђује већа транспарентност власништва над медијима, будући да се важне измене уведене овим законима односе на реустиар медија и на нови режим конценурација медија, који је сада деуалније уређен. Новим законима се у Републици Србији усоставља модеран правни оквир у области медијских конценурација, који ошуда представља добру основу за даљи развој медијског плурализма.

Кључне речи: медијски плурализам, медијске конценурације, реустиар медија, медијско право, Србија

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Усвајање нових законских решења у области медија изазива велику пажњу (стручне) јавности у свакој земљи, будући да медији заузимају посебно место у савременом друштву и врше значајан утицај на формирање јавног мњења, односно на формирање ставова и мишљења грађана. Као институције које омогућавају процес масовног комуницирања,² медији остварују веома важну информативну, оријентацијску, културно-образовну, забавно-рекреативну и сервисну улогу,³ због чега се ваљано уређење ове области на-

¹ Рад је резултат истраживања у оквиру научног пројекта „Српско и европско право – упоређивање и усаглашавање“ (евиденциони број 179031), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

² Љиљана Ј. Баћевић, *In media res – ефекти медија*, Институт друштвених наука, Београд 2004, 15.

³ Вид. *ibid.*, 34 и даље.

меће као један од основних услова за развој демократског друштва. Због тога је разумљиво зашто је и у Републици Србији доношење нових медијских закона (укључујући јавну расправу тим поводом) било праћено супротстављеним мишљењима и одређеним контроверзама. Доношење нових закона по хитном поступку образложено је потребама усаглашавања медијске регулативе Републике Србије са прописима Европске уније у поступку придруживања ЕУ, као и приступањем фондовима ЕУ, у оквиру пројекта Креативна Европа, које је условљено доношењем нове медијске регулативе.⁴

Један од најважнијих елемената медијске политике у Србији који је другачије уређен новим прописима јесте заштита медијског плурализма, односно питање недозвољених медијских концентрација и транспарентности власништва над медијима. Ово питање је сада уређено Законом о јавном информисању и медијима (*Службени гласник РС*, бр. 53/14) и Законом о електронским медијима (*Службени гласник РС*, бр. 53/14), који су заменили Закон о јавном информисању (*Службени гласник РС*, бр. 43/03, 61/05, 71/09, 89/10 – УС и 41/11 – УС) и Закон о радиодифузији (*Службени гласник РС*, бр. 42/02, 97/04, 76/05, 79/05 – др. закон, 62/06, 85/06 и 41/09). У оквиру реформе медијског законодавства усвојен је и Закон о јавним медијским сервисима (*Службени гласник РС*, бр. 53/14), али се њиме уређује рад јавних медијских сервиса и то Јавне медијске установе „Радио-телевизија Србије” и Јавне медијске установе „Радио-телевизија Војводине”, њихова делатност и начела на којима се заснива обављање делатности, јавни интерес који остварују, јавност рада, начин избора органа и њихова надлежност, доношење аката, као и обезбеђивање средства за рад и начин њиховог финансирања.

Новим законским решењима задржан је принцип да медијски закони треба да садрже посебне одредбе о заштити медијског плурализма и да регулишу медијске концентрације, будући да досадашња пракса, односно пракса која постоји у упоредном праву показује да примена општих правила о заштити конкуренције и контроли концентрација није довољна да се обезбеди заштита медијског плурализма.⁵ Да би медији у потпуности остварили своју

---

⁴ Вид. нпр. предлог Закона о јавном информисању и медијима, http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/predlozi_zakona/2511-14.pdf, 23. август 2014, 58.

⁵ Иако су још 2008. године постојали покушаји да се усвоји посебан закон о (недозвољеним) медијским концентрацијама, такав закон није усвојен у оквиру извршене реформе медијског законодавства, будући да су медијске концентрације уређене Законом о јавном информисању и медијима и Законом о електронским медијима. Нацрт Закона о недозвољеном обједињавању и јавности власништва јавних гласила из 2008. године прошао је јавну расправу и требало је да буде упућен као предлог закона Народној скупштини, али се од тога ипак одустало. Више о овом Нацрту вид. Раде Вељановски, „Регулисање обједињавања и јавности медијског власништва у Србији“, *Ревизија за безбедност* 4/2008, 25-30; Раде Вељановски, „Концентрација и јавност власништва над медијима“, *Ревизија за безбедност* 11/2008, 36-39; Раде Вељановски, „Медијска концентрација, јавност власништва и

улогу, потребно је дакле обезбедити примену посебних правила о медијском плурализму и забранити спровођење недозвољених медијских концентрација, јер концентрације медија умањују број медија на тржишту, односно број разноврсних извора информација и на тај начин могу значајно да утичу на разноврсност медијског садржаја и на слободу изражавања.

Заштита медијског плурализма и ограничавање концентрација медија под законским условима од суштинског су значаја за остваривање улоге медија, не само у погледу заштите конкуренције на тржишту, него првенствено због обезбеђења разноврсности извора информација, разноликости медијског садржаја и слободе штампе. Узимајући у обзир околност да власници медија практично одређују медијски, односно програмски садржај, последице недозвољених медијских концентрација на медијски плурализам могу бити штетне: услед смањења броја власника неког медија, односно медијске корпорације, умањује се и разноликост медијског садржаја, будући да се објављују исте информације путем штампаних или електронских медија који су у власништву те корпорације.

Новим законским решењима се истовремено наглашава значај транспарентности власништва над медијима, па се увођењем регистра медија омогућава доступност јавности података о медијима и о власницима медијима, како би грађани на основу јавно доступних података могли самостално да процене да ли поједини медији објављују веродостојне и поуздане информације, и како би се лакше сагледао могући утицај на јавно мњење и заштитио медијски плурализам. Због тога је овај рад посвећен приказу одредаба Закона о јавном информисању и медијима и Закона о електронским медијима, како би се *de lege lata* указало на ново уређење заштите медијског плурализма у Републици Србији.

2. ПОЈАМ МЕДИЈСКОГ ПЛУРАЛИЗМА

Заштита и подстицање медијског плурализма представља општеприхваћени обавезни елемент медијских политика у савременом друштву и најчешће се посматра као последица структуралне разноликости медија по

покушај регулације у Србији“, *СМ – часопис за управљање комуникацијом* 13/2009, 72-77; Ирина Р. Милутиновић, „Проблем медијске концентрације у савременој медијској регулативи Србије“, *Култура јулија* 20/2013, 70-73; Слободан Кременак, „Нацрт закона о концентрацији медијског власништва: моменат да се спрече још једне измене медијског закона пред само усвајање“, http://www.anem.rs/admin/download/files/_id_235/Zakon%20o%20medijskoj%20koncentraciji%20SR.pdf, 23. август 2014, 1 и даље; Владимир Годорић, Драган Вељовић, „Кратак осврт на проблематику регулације медијске концентрације у Србији“, *Српска јавна ревија* 7/2008, 60-62.

врстама, власницима, публикама и приступу.⁶ У том смислу се у литератури наводи дефиниција коју је утврдио Савет Европе у својој Препоруци о мерама за унапређење медијског плурализма.⁷ Према овој Препоруци, плурализам медија подразумева „разноврсност понуде, која се нпр. огледа у постојању *мноштва независних и самосталних медија* (оно што се обично назива структурним плурализмом) као и *различитих врста и садржаја медија (гледаних и мишљења) који се нуде јавности*. Дакле, појам плурализма медија обухвата и структурно/квантитативни и квалитативни аспект. Треба истаћи да се плурализам манифестује кроз различитост медијских продукција које су понуђене јавности, и која не мора увек одговарати ефективној потрошњи“.⁸ У Препоруци о медијском плурализму и разноврсности медијског садржаја из 2007. године, коју је донео Комитет министара Савета Европе, јасно се раздвајају медијски плурализам и разноврсност медијског садржаја, па се у том погледу посебно препоручују мере земљама чланицама за унапређење структуралног плурализма медија и за унапређење разноврсности садржаја.⁹

Може се отуда закључити да се медијски плурализам односи на различитост програмских садржаја медија проистеклих из различитих информација које су добијене из различитих извора, односно из различитих медија. Плурализам медија подразумева постојање мноштва независних и самосталних медија, који одражавају најширу могућу разноврсност мишљења и идеја,¹⁰ што значи да се медијски плурализам првенствено односи на разноврсност извора информација и не треба га изједначавати са власништвом над медијима. Појам медијског плурализма је шири од појма власништва над медијима, будући да околност постојања различитих власника појединих медија не значи да ће бити остварен медијски плурализам у програмским садржајима медија: медијски плурализам одражавају разно-

⁶ Зрињка Перушко, „Медијска концентрација: изазов плурализму медија у Средњој и Источној Европи“, *Медијска истраживања* 1/2003, 51.

⁷ Council of Europe – Committee of Ministers, Recommendation No. R (99) 1 of the Committee of Ministers to Member States on Measures to Promote Media Pluralism.

⁸ Вид. Образложење Препоруке R (99) 1, т. 3. Овом препоруком се дефинише и концепција политичког и културног плурализма, па се у т. 4. Образложења Препоруке предвиђа следеће: „*Политички* плурализам се заснива на потреби да се, у интересу демократије, у медијима прикаже широка лепеза различитих политичких ставова и опција. Наиме, ако би само један глас доминирао медијским пејзажом и имао моћ пропагирања јединственог политичког гледишта, демократија би била доведена у опасност. *Културни* плурализам, задовољава, с друге стране, потребу различитих културних компоненти друштва да се изразе у медијима“.

⁹ Вид. Recommendation CM/Rec(2007)2 of the Committee of Ministers to member states on media pluralism and diversity of media content.

¹⁰ Предраг Димитријевић, „Нека питања медијске концентрације“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу* 61/2012, 135.

врсни медијски садржаји, а не различити власници медија, односно власништво над медијима.¹¹

На овом становишту је и Европска комисија, која указује на то да би требало разликовати интерни или унутрашњи плурализам (разноврсност програмских садржаја) и екстерни или спољни плурализам (власништво над медијима, односно разноврсност извора информација).¹² Такав приступ прихвата и Република Србија, с обзиром на то да се применом Закона о јавном информисању и медијима обезбеђује заштита медијског плурализма, односно разноврсност извора информација и разноврсност медијских садржаја како би се грађанима омогућило формирање сопственог мишљења о појавама, догађајима и личностима. У циљу заштите конкуренције и разноврсности идеја и мишљења, Законом је забрањен је сваки вид монопола у области јавног информисања, па нико не може имати монопол на објављивање информација, идеја и мишљења у медију, ни на оснивање, односно дистрибуцију медија (забрана монопола у области јавног информисања).¹³

3. ЗАШТИТА МЕДИЈСКОГ ПЛУРАЛИЗМА

У складу са начелом о заштити медијског плурализма и забрани монопола у области јавног информисања, Закон о јавном информисању и медијима утврђује забрану нарушавања медијског плурализма како би се спречио

¹¹ „Медијски плурализам се односи на медијски систем, или је структурна карактеристика медијског система. Медијски плурализам [...] је у ствари институционално обезбеђена могућност да се у друштву чују различити гласови. Она значи да у друштву постоји разноврсност медија, дакле постоји медијски плурализам, односно више врста медија, више типова медија, медија различитих уређивачких концепција, постоји разноврсност медијског власништва, постоји разноврсност публике, дакле постоји читав низ могућности избора који плурализам гарантује.“ – Сњежана Миливојевић, „Зашто је различитост важна?“, Семинар *Промоција различитости* – избор из предавања и дискусија, 2006, - http://www.ndnv.org/?page_id=6349, 24. август 2014. Вид. и Биљана Витковић, „Концептуална разграничења: плурализам и диверзитет“, *СМ – часопис за управљање комуникацијом* 15/2010, 146-148; Peggy Valcke, „Risk-Based Regulation in the Media Sector: The Way Forward to Advance the Media Pluralism Debate in Europe?“, *ICRI Working Paper 2/2011*, Interdisciplinary Centre for Law and ICT, K.U.Leuven, 2-5; Katrien Lefever, Ellen Wauters, Peggy Valcke, „Media Pluralism in the EU – Comparative analysis of measurements systems in Europe and US“, Steunpunt Media, 2013, http://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/03/Steunpunt-Media_ICRI_Monitoring_D1D2.pdf, 24. август 2014, 5-8.

¹² Вид. Commission of the European Communities, *Media pluralism in the Member States of the European Union*, Commission Staff Working Document SEC(2007) 32, Brussels 2007, 4-5 и 12. Више вид. Младен Церовац, „Плурализам медија у државама чланицама Еуропске уније – Приказ новог документа Еуропске уније“, http://www.aztn.hr/uploads/documents/o_nama/strucni_clanci/mladen_cerovac/2_mc.pdf, 24. август 2014, 2 и даље.

¹³ Вид. Закон о јавном информисању и медијима, чл. 6.

утицај или јачање претежног утицаја у области јавног информисања који би значајно ограничио медијски плурализам и тиме разноврсност медијских садржаја. Закон утврђује неколико случаја у којима постоји оваква забрана, а који се заправо односе на различите врсте медијских концентрација. Примена одредаба које предвиђају наведене забране не доводи у питање примену одредаба закона којим се регулише заштита конкуренције, тако да Комисија за заштиту конкуренције, као надлежно тело за заштиту конкуренције у Републици Србији, може да врши контролу оних медијских концентрација које нису забрањене према Закону о јавном информисању и медијима, уколико такве концентрације подлежу контроли према Закону о заштити конкуренције (*Службени гласник РС*, бр. 51/09, 95/13), и да примењује друге одредбе које се односе на испитивање повреде конкуренције на тржишту.

Закон прво уређује ситуације које се односе на недозвољено обједињавање оснивачких, односно управљачких права у два или више издавача медија исте врсте. Реч је о хоризонталним медијским концентрацијама, односно повезивању истоврсних медија на једном тржишту (нпр. два издавача дневних новина или две телевизије), што значи да у оваквим концентрацијама учествују медији који су директни конкуренти. Под обједињавањем оснивачких, односно управљачких права подразумева се могућност одлучујућег утицаја на вођење послова у два или више издавача, а нарочито у својству контролног (матичног) друштва, односно контролног члана или акционара, на основу својине или других имовинских права на имовини или делу имовине, на основу права из уговора, споразума или из хартија од вредности, по основу потраживања или средстава за обезбеђење потраживања или на основу услова пословне праксе.¹⁴

Предвиђени су посебни услови за повезивање штампаних и електронских медија, тако да се ограничава укрупњавање, односно међусобно повезивање више издавача дневних новина и међусобно повезивање издавача који пружају аудио, односно аудио-визуелне медијске услуге. Обједињавање оснивачких, односно управљачких права у два или више издавача дневних новина које објављују информације из свих области друштвеног живота није дозвољено ако укупан годишњи тираж ових новина прелази 50% продатог или на други начин реализованог тиража дневних новина на територији Републике Србије, а обједињавање оснивачких односно управљачких права у два или више издавача који пружају аудио, односно аудио-визуелне медијске услуге није дозвољено ако збирни удео у слушаности, односно гледаности ових медија прелази 35% од укупне слушаности, односно гледаности у зони покривања.¹⁵

---

¹⁴ Закон о јавном информисању и медијима, чл. 45, ст. 2.

¹⁵ Вид. Закон о јавном информисању и медијима, чл. 45, ст. 1.

Закон затим регулише обједињавање оснивачких, односно управљачких права у два или више издавача медија различите врсте. То су унакрсне или дијагоналне медијске концентрација, које се односе на повезивање различитих медија (нпр. повезивање издавача дневних новина и телевизије). Учесници у концентрацији дакле нису директни конкуренти, будући да послују на различитим тржиштима, а не на тржишту једног, истоврсног медија. У циљу спречавања недозвољеног обједињавања, изричито се уређује међусобно повезивање издавача дневних новина, с једне стране, и издавача који пружа аудио или аудио-визуелне услуге, с друге стране, тако да је забрањено стицање учешћа преко 50% у оснивачком капиталу између издавача дневних новина, које објављују информације из свих области друштвеног живота, с просечним дневним реализованим тиражом већим од 50.000 примерака годишње, и издавача који пружа аудио и аудио-визуелне медијске услуге.¹⁶

На крају се уређује повезивање учесника на тржишту који се поред делатности издавача медија баве и дистрибуцијом медијских садржаја, чиме се заправо регулише обављање делатности вертикално повезаних учесника на тржишту медија. Вертикално повезани учесници су они тржишни учесници који послују на различитим нивоима истог ланца производње и дистрибуције медијског садржаја, односно учесници на тржишту медија унутар различитих, сукцесивних фаза пословне активности у једном вертикалном ланцу производње и дистрибуције (нпр. издавач новина, штампарија и дистрибутери или студио за производњу филмова, биоскопи и дистрибутери).¹⁷ Ови учесници нису директни конкуренти, будући да послују на различитим тржиштима и имају различите положаје у ланцу производње и дистрибуције, тако да је циљ вертикалног повезивања обезбеђење непрекидности тог ланца. Отуда и Закон предвиђа да је лице које се поред делатности издавача медија бави и дистрибуцијом медијских садржаја, дужно да делатност издавача медија обавља преко повезаног правног лица.¹⁸

¹⁶ Вид. Закон о јавном информисању и медијима, чл. 46, ст. 1.

¹⁷ Вид. З. Перушко, 42.

¹⁸ Закон о јавном информисању и медијима, чл. 46, ст. 1. Повезаним правним лицима сматрају се лица која су повезана тако да једно или више њих има могућност одлучујућег утицаја на вођење послова другог или других правних лица, а нарочито утицај који произилази из: 1) својства контролног (матичног) друштва, односно контролног члана или акционара, самостално или заједничким деловањем, по правилима о повезаним привредним друштвима у смислу закона којим се уређује положај привредних друштава; 2) својинских или других права на имовини или делу имовине другог правног лица; 3) уговора, споразума или из власничких права на хартијама од вредности 4) потраживања, средстава обезбеђења или услова пословне праксе чији је титулар, односно које одређује контролно лице.

Спровођење поступка утврђивања угрожавања медијског плурализма зависи од тога да ли се ради о штампаним или електронским медијима, тако да постојање угрожавања медијског плурализма за штампане медије утврђује министарство надлежно за послове јавног информисања, тј. Министарство културе и информисања (даље у тексту: Министарство), а у случајевима обједињавања или унакрсног стицања учешћа чији је учесник најмање један електронски медиј, постојање угрожавања медијског плурализма утврђује Регулаторно тело за електронске медије, независно регулаторно тело надлежно за електронске медије, у складу са Законом о електронским медијима.¹⁹

Министарство покреће поступак утврђивања угрожавања медијског плурализма по пријави заинтересованог лица, а уколико утврди да је угрожен медијски плурализам, Министарство ће упозорити на то издавача и одредити му да, у року од шест месеци од дана пријема упозорења, поднесе доказе о томе да је својим радњама отклонио узроке угрожавања медијског плурализма. Истовремено, Министарство ће, по службеној дужности, обавестити Регистратора који води Регистар медија о издатом упозорењу издавачу. Уколико издавач штампаног медија не поступи по упозорењу Министарства, Регистратор, на основу решења Министарства, брише медиј из Регистра медија.²⁰

У случајевима обједињавања оснивачких, односно управљачких права у два или више издавача електронских медија, односно унакрсног стицања учешћа чији је учесник најмање један електронски медиј, Регулаторно тело за електронске медије (даље у тексту: Регулатор) покреће поступак утврђивања нарушавања медијског плурализма по пријави заинтересованог лица или по службеној дужности. Ако Регулатор утврди постојање нарушавања медијског плурализма, упозориће на то имаоца дозволе за пружање медијске услуге и наложити му да, у року од шест месеци од дана пријема упозорења, поднесе доказе о томе да је својим радњама окончао стање које је довело до нарушавања медијског плурализма. Регулатор ће упозорење објавити на свом веб-сајту, уписати га у Регистар медијских

---

¹⁹ Регулаторно тело за електронске медије основано је Законом о електронским медијима, као самостална независна регулаторна организација са својством правног лица, која врши јавна овлашћења у циљу: делотворног спровођења утврђене политике у области пружања медијских услуга у Републици Србији; унапређивања квалитета и разноврсности услуга електронских медија; доприноса очувању, заштити и развоју слободе мишљења и изражавања; у циљу заштите интереса јавности у области електронских медија и заштите корисника услуга електронских медија, у складу са одредбама Закона о електронским медијима, на начин примерен демократском друштву. У складу са Законом о електронским медијима, Републичка радиодифузна агенција (РРА) променила је назив у Регулаторно тело за електронске медије.

²⁰ Вид. Закон о јавном информисању и медијима, чл. 47.

услуга и о томе обавестити орган надлежан за вођење Регистра медија. Ако ималац дозволе за пружање медијске услуге не поступи по овом упозорењу, Регулатор ће му одузети дозволу у складу са одредбама Закона о електронским медијима.²¹ Регулатор такође не може да изда дозволу за пружање медијске услуге ако утврди да би њеним издавањем настало стање којим се нарушава медијски плурализам у смислу Закона о јавном информисању и медијима.²²

Ималац дозволе за пружање медијске услуге дужан је да сваку промену власничке структуре у основном капиталу (промена оснивача или промена висине учешћа оснивача у капиталу) претходно пријави Регулатору у писменој форми. Ако Регулатор утврди да би се променом власничке структуре могао нарушити медијски плурализам, препоручиће имаоцу дозволе за пружање медијске услуге да промене усклади на начин којим би се избегло нарушавање медијског плурализма. Уколико ималац дозволе за пружање медијске услуге не поступи у складу са овом препоруком и ако се због тога наруши медијски плурализам, Регулатор ће му одузети добијену дозволу за пружање медијске услуге. Ако се структура учешћа у основном капиталу имаоца дозволе промени, програмска концепција на основу које је дозвола издата не може се мењати без претходне сагласности Регулатора.²³

У циљу остваривања јавног интереса и заштите медијског плурализма, утврђена је посебна обавеза оператора да преносе програме које на својој листи утврди Регулатор, као мера заштите медијског плурализма.²⁴ Зато Регулатор периодично, а најмање једном у три године, на републичком, покрајинском, односно ужем географском релевантном тржишту у смислу прописа којима се регулише заштита конкуренције, мора да утврди листу радијских или телевизијских програма које су дужни да преносе оператори чију електронску комуникациону мрежу за дистрибуцију и емитовање медијских садржаја користи значајан број крајњих корисника као једини или првенствени начин за примање медијских садржаја. Приликом утврђивања листе програма, Регулатор је дужан да поштује начела сразмерности и јавности и да води рачуна да обавезе које се прописују оператору не буду неразумне.

---

²¹ Вид. Закон о електронским медијима, чл. 103. У складу са чл. 89. Закона о електронским медијима, дозвола за пружање медијске услуге коју је добио пружалац услуге престаје да важи и пре истека времена на које је издата ако пружалац медијске услуге прекрши одредбе о заштити медијског плурализма предвиђене овим законом, као и законом којим се уређује област јавног информисања и медија.

²² Вид. Закон о електронским медијима, чл. 104.

²³ Вид. Закон о електронским медијима, чл. 105.

²⁴ Вид. Закон о електронским медијима, чл. 106.

4. РЕГИСТАР МЕДИЈА

Успостављање Регистра медија представља једну од најзначајнијих решења Закона о јавном информисању, будући да се увођењем регистра медија омогућава остваривање важног начела јавности података о медијима. Сврха Регистра медија јесте обезбеђивање јавности података о медијима како би се грађанима омогућило да формирају сопствено мишљење о веродостојности и поузданости информација, идеја и мишљења објављених у медијима, да би се сагледао могући утицај медија на јавно мњење, као и да би се заштитио медијски плурализам.²⁵ Транспарентност информација о медијима и њиховој власничкој структури показује се, дакле, вишеструко значајном, будући да се објављивањем података о власницима медија омогућава грађанима да формирају сопствено мишљење о информацијама које медији објављују, и истовремено се доприноси спречавању недозвољених медијских концентрација и тиме унапређењу медијског плурализма.

У Републици Србији, овакво решење се може сматрати посебно важним, с обзиром на то да је регистрација медија питање које дуго привлачи пажњу јавности, нарочито након одлуке Уставног суда да одредбе Закона о изменама и допунама Закона о јавном информисању из 2009. године (*Сл. лт. РС*, бр. 71/09) које се односе на Регистар јавних гласила нису у сагласности са Уставом.²⁶ У складу са овом одлуком, онемогућен је даљи упис података о јавном гласилу, промена регистрованих података, као и брисање јавног гласила из постојећег Регистра јавних гласила који је почео са радом 2009. године, а који води Агенција за привредне регистре, као јединствену, централну, јавну електронску базу података о јавним гласилима.

Законом о јавном информисању и медијима из 2014. године установљен је Регистар медија, као јединствени регистар података за све врсте медија, који води Агенција за привредне регистре Републике Србије, у складу са законом којим се уређује правни положај Агенције, законом којим се уређује поступак регистрације у Агенцији и Законом о јавном информисању и медијима. Обавеза уписа у Регистар се отуда односи на све медије, а свако има право увида у податке који се воде у Регистру медија, у складу са законом којим се регулише рад Агенције за привредне регистре.

У складу са Препоруком Савета Европе о медијском плурализму и разноврсности медијског садржаја из 2007, Закон је детаљно утврдио податке који су предмет регистрације и уважио потребу да се јавности омогући

---

²⁵ Вид. Закон о јавном информисању и медијима, чл. 7 и 38.

²⁶ Вид. Одлуку Уставног суда ПУз, бр. 231/2009, од 5. маја 2011, *Сл. лт. РС*, бр. 148/2011. Више вид. Вук Цуцић, „Регистрација јавних гласила“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу* 61/2012, 422 и даље; П. Димитријевић, 135-138.

увид у податке о власничкој структури медија, управи медија, различитим интересима и лицима за које постоји вероватноћа да могу утицати на медије, и о мерама подршке (новчаним средствима) које су медијима одobreне. У том погледу је потребно истаћи обавезу уписа следећих података: 1) података о правним и физичким лицима која непосредно или посредно имају више од 5% удела у оснивачком капиталу издавача, податке о њиховим повезаним лицима у смислу закона којим се уређује правни положај привредних друштава и податке о другим издавачима у којима та лица имају више од 5% удела у оснивачком капиталу; 2) података о износу новчаних средстава додељених медију на име државне помоћи, у складу са одредбама Закона; 3) података о износу новчаних средстава добијених од органа јавне власти под којима се подразумевају државни органи, органи територијалне аутономије, органи јединица локалне самоуправе, организације којима је поверено вршење јавних овлашћења, као и правна лица које оснива или финансира у целини, односно у претежном делу Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе.²⁷

Закон је такође регулисао поступак промене регистрованих података и докумената, брисање медија из Регистра, и последице неуписивања у Регистар.²⁸ Промене регистрованих података пријављују се Регистру најкасније у року од 15 дана од дана када је промена настала, а медиј се брише из Регистра на основу пријаве издавача или по службеној дужности Регистратора. Регистратор по службеној дужности брише медиј из Регистра на основу решења Министарства, које је донето у поступку утврђивања угрожавања медијског плурализма; по брисању издавача из регистра у коме је био регистрован; и из другог разлога прописаног посебним законом. Издавачу медија који није уписан у Регистар, Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, као ни установа, предузеће и друго правно лице које је у претежном делу у државној својини или које се у целини или претежним делом финансира из јавних прихода, не може суфинансирати пројекте нити на други начин додељивати државну помоћ, као што се у том случају не могу оглашавати нити користити друге услуге тог медија.

Регистар медија почиње са радом у року од шест месеци од дана ступања на снагу Закона о јавном информисању и медијима, а до тада ће се

²⁷ Вид. Закон о јавном информисању и медијима, чл. 39, ст. 1, т. 8-10. Поред наведених података, у Регистар се уписују и основни подаци о медију, као што су назив и регистарски број медија; број дозволе за пружање медијске услуге за електронске медије; податак о језику на коме се медиј издаје, односно на коме се пружа медијска услуга; пословно име/назив, седиште и матични број издавача медија/пружаоца медијске услуге, и др. Вид. Закон о јавном информисању и медијима, чл. 39, ст. 1.

²⁸ Вид. Закон о јавном информисању и медијима, чл. 40, 41 и 44.

медији регистровати уписом у постојећи Регистар јавних гласила, у складу са прописима који су били на снази до дана ступања на снагу Закона о јавном информисању и медијима. Када Регистар медија почне са радом, Регистратор ће по службеној дужности уписати у Регистар медија податке о јавним гласилима који су уписани у Регистар јавних гласила, без доношења посебног решења. Издавачи медија имају обавезу да, у року од шест од дана почетка рада Регистра медија пријаве Регистру податке о медију који нису били прописани као предмет регистрације према раније важећим прописима.

5. ЗАКЉУЧАК

Усвајањем више медијских закона, у Републици Србији је успостављен нови медијски регулаторни оквир који би требао да допринесе унапређењу плурализма медија и разноликости медијског садржаја, већој транспарентности података о медијима и њиховој власничкој структури, и бољој заштити конкуренције на тржишту. Нови правни оквир представља добру основу за заштиту медијског плурализма, будући да се изменама медијског законодавства уведе посебна правила која регулишу недозвољене медијске концентрације и регистрацију медија. Утврђивањем забране нарушавања медијског плурализма омогућава се остваривање начела о заштити медијског плурализма и забрани монопола у области јавног информисања, а увођењем Регистра медија стварају се услови за примену начела јавности података о медијима.

Иако је опет пропуштена прилика да се донесе посебан закон којим би се уредиле медијске концентрације и чија примена би можда обезбедила бољу заштиту медијског плурализма и конкуренције на тржишту, нова правила не би требало да умање такву заштиту уколико би се у потпуности обезбедила њихова примена. Да би се усвајањем нових законских решења остварили постављени циљеви, неопходно је у пракси обезбедити поштовање посебних правила о медијском плурализму и забранити спровођење недозвољених медијских концентрација, тако да остаје да се види у којој мери ће се та правила (правилно) примењивати и да ли ће се заштита медијског плурализма у Републици Србији заиста обезбедити.

*Ivana Rakić, Ph.D., Research Assistant
Institute of Comparative Law, Belgrade*

Protection of Media Pluralism in the Republic of Serbia under the New Legislation

Abstract: *This paper provides a short review of the provisions of the Law on Public Information and Media and Law on Electronic Media, concerning to the protection of media pluralism and media concentrations. The author points out that these rules focus on better protection of media pluralism and on providing greater transparency of media ownership, because the major changes introduced by the laws are the media register and new, more detailed regulated, media concentration regime. Therefore, the new laws establish the modern regulatory framework of the Republic of Serbia in the area of media concentration, which represent a solid basis for further development of media pluralism.*

Key words: *media pluralism, media concentrations, media register, media law, Serbia*

